

تکلیف درآمدهای حاصل از بند ب تبصره ۱۳ که می‌توانست فرهنگ و هنر را تکان جدی بدهد چه می‌شود؟

خطر حذف ۶۰۰۰ میلیارد از بودجه فرهنگ کشور

یک درصدی که جدی شد

مجلس آن را به رأی گذاشت. در اصلاحیه این قانون پیش از بیان واژه مکلفند، عبارتی را اضافه کرد: «به استثنای شرکت‌های زیان‌ده، دارای زیان انباشته و سربرسر مندرج شرکت‌هایی که یک درصد (۱٪) هزینه آن‌ها بیش از کل سود آن‌ها است.» با اضافه شدن این بخش به قانون بودجه ۱۴۰۳ عملاً تمام جداول طراحی شده و آنچه که دولت سیزدهم برآورد کرده بود، زیر سؤال رفت. چون با اصلاحیه اعمال‌شده بر این قانون عملاً درصد بالایی از این شرکت‌ها یا مشمول این قانون برای پرداخت یک درصد نمی‌شوند و یا می‌توانند به گونه‌ای خود را زیان‌ده اعلام کنند و یا از ترندها یا تکنیک‌هایی استفاده کنند تا از آن مبلغ خاص را نبردازند و مشمول قانون نشوند. نکته جالب توجه اینجاست که با وجود اهمیت این اصلاحیه و تبعاتی که آن دارد به نظر می‌رسد که کمیسیون فرهنگی مجلس رویکردی متفاوت را دنبال و تصمیم دیگری را می‌گرفت یا حداقل در جلسه رای‌گیری حضور خود را ثبت می‌کردند. با این حال رئیس کمیسیون فرهنگی حتی در جلسه رای‌گیری حضور نداشت و دو نفر از نمایندگان، یعنی امیرحسین ثابتی و نوابوه به این مصوبه رأی ممتنع دادند. در میان اعضای کمیسیون فرهنگی تنها حسنعلی اخلاقی امیری به این مصوبه رأی منفی داد.

ماجرای برداشت این یک درصد که در سال‌های قبل چندان جدی نبود حالا با این آیین‌نامه جدی شد و جدولی از سهم هر کدام از نهادهای فرهنگی از یک درصدهای شرکت‌های دولتی منتشر شد. براساس این جدول عدد بیش از شش هزار میلیارد تومان به دولت پزشکیان می‌رسد، عددی که با توجه به بودجه ۱۳ هزار میلیارد تومانی ارشاد در سال ۱۴۰۳ بودجه ارشاد را به نزدیک بیست هزار میلیارد تومان می‌رساند. رقمی که در صورت تحقق آن دستگاه‌های زیر نظر ارشاد از وضعیت بخور و نمیر در می‌آمدند و حالا می‌شد توقعات را از ارشاد بالا برد، طلب آثار و عملکرد بهتری از این وزارتخانه کرد. در جدولی که ما هم ارقام و جزئیات آن را منتشر کردیم قرار بود. تا اینجای دامنستان همه چیز خوب بود و اوضاع موافق آنچه ارشاد و هنرمندانش می‌خواستند پیش می‌رفت اما یک اتفاق اوضاع را به هم ریخت. شورای نگهبان به این آیین‌نامه ایراد وارد کرد و برای اصلاح مجدداً به مجلس ارسال شد. با این اتفاق هر چه اسماعیلی رشته بود عملاً پنبه شسد. حالا رشته‌های پنبه‌شده بر عهده دولت جدید افتاد. دولتی که تازه سر کار آمده بود و بسیاری از مواضعش در بودجه‌ها با دولت سیزدهم متفاوت بود. دوم مردادماه سال ۱۴۰۳ تبصره ۱۳ تغییر کرد و

یک تبصره را به قانون بودجه ۱۴۰۳ اضافه می‌کند، تبصره‌ای که حاصل دوندگی چندساله اسماعیلی و تیم او در وزارت ارشاد بود. حضورش در قانون بودجه ۱۴۰۳، قوت قلبی بود برای تمام نهادهای فرهنگی کشور. نام این بخش اضافه‌شده به بودجه بند ب، تبصره ۱۳ است. بندی که بر اساس آیین‌نامه اجرائی‌اش پس از ابلاغ به مخبر و تصویب در مجلس، پیش‌بینی می‌شد حدود ۵۰ درصد بودجه ارشاد را افزایش بدهد و سهم مهمی از بودجه ۱۴۰۳ را به ارشاد برسد با این حال آنچه آن‌ها برای گرفتنش دیدند، با یک اصلاحیه به کل زیر سؤال رفت اما ماجرای آنچه وزارت ارشاد دولت سیزدهم می‌خواست بگیرد چه بود؟

محمدحسین سلطانی خبرنگار

«سازمان اداری و استخدامی کشور در جشنواره شهید رجایی سال ۱۴۰۴ از دستگاه‌هایی که بیشترین و مؤثرترین مشارکت را در اجرای این آیین‌نامه داشته‌اند، تقدیر به عمل می‌آورد.» این جمله قرار بود، به عنوان تشویقی برای شرکت‌های دولتی باشد تا بخشی از قانون بودجه سال ۱۴۰۳ را اجرا کنند. حالا کدام بخش؟ یک روز پیش از پایان بهار ۱۴۰۳ و دقیقاً یک ماه پس از حادثه بالگرد رئیس‌جمهور سابق، اسماعیلی، وزیر ارشاد دولت سیزدهم ابتکاری را به خرج می‌دهد و طی پیشنهادی

ماجرای تبصره ۱۳ چیست؟

در بخشی از آیین‌نامه اجرائی بند (ب) تبصره (۱۳) قانون گفته می‌شود: «شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مکلفند یک درصد از هزینه‌های خود را به استثنای هزینه‌های سود و جریمه‌های بانکی و بیمه با رعایت موازین شرعی به نسبت تحقق، به حساب خاصی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند.» واریز این پول به خزانه‌داری کشور تنها نیمی از مسیر است، بعد از ابلاغ این آیین‌نامه، مشمولانی که باید یک درصد‌ها را پرداخت کنند، فرصت دارند تا مبالغ را به حساب اعلامی خزانه‌داری واریز کنند. تا اینجای کار ماجرا چندان فرقی با بودجه‌های سال‌های گذشته ندارد. پیش از این هم بنا بود تا تمام شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و سازمان‌هایی که در بودجه تعریف شده بودند، مبالغی را به دولت پرداخت کنند اما موضوع بحث اصلی که کار را به شورای نگهبان کشاند، مربوط به آیین‌نامه اجرائی این تبصره است. پیش از این موضوع مسئولیت‌های اجتماعی شرکت‌های دولتی ساختاری الزام‌آوری برای هزینه کردن در این موضوع نداشتند و در عمل پرداخت یا عدم پرداخت این موضوع توسط دولت همیشه محل ابهام بود. با این حال ۳۰ خرداد ۱۴۰۳ دولت ذیل آیین‌نامه‌ای تمام مراحل واریز مبلغ را اعلام کرد و ذیل ماده سه آن آیین‌نامه، تبصره‌ای را آورد که کل ماجرا از آنجا

نشأت می‌گیرد. در تبصره ۱ این ماده آمده است: «در صورت استتکاف (عمل نکردن) دستگاه‌های مشمول (یعنی همان شرکت‌هایی که باید یک درصد را بدهند)، خزانه‌داری کل کشور مکلف است از ابتدای سال ۱۴۰۳ به صورت سه‌ماهه از حساب آن‌ها نزد خزانه برداشت و به حساب موضوع ماده (۲) این آیین‌نامه (یعنی وزارت ارشاد و سایر دستگاه‌های فرهنگی) واریز کند.» به زبان ساده‌تر اگر شرکت‌های دولتی و بانک‌ها پول نهادهای فرهنگی را از یک درصد بودشان ندهند، خود خزانه‌داری از حسابشان برمی‌دارد. بودجه‌ای که براساس قانون در راستای ارتقای اخلاق و فرهنگ اسلامی و همچنین ترویج فرهنگ ایشار و شهادت، حمایت از تحکیم خانواده و جمعیت و رفع موانع رشد و شکوفایی بانوان برای هم‌افزایی و ارتقای فعالیت‌ها و تولیدات فرهنگی، هنری و ورزشی از قبیل موضوعات قرآنی، ازدواج و خانواده، جوانی جمعیت، توانمندسازی بانوان و آسیب‌زدایی از زنان و خانواده به وزارتخانه‌ها و سازمان‌های مربوطه فرهنگی واریز شود. مجموع رقمی که دولت سیزدهم از این یک درصد‌ها برآورد کرده بود، رقمی بیش از ۳۶ هزار میلیارد تومان است. از این ۳۶ هزار میلیارد تومان نزدیک به یک ششم آن به وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌رسد.

اصلاحیه ارشاد را فقیر کرده

حاصل آنچه در مجلس اتفاق افتاد و به امضای پزشکیان رسید، باعث شده‌ساکتارن ساختمان خیابان بهارستان تا پایان سال جیب‌های پرپولی نداشته‌باشند. پیگیری‌های «فرهیختگان» از دورن ساختمان ارشاد به ما می‌گوید که با کاهش این رقم از بودجه دولت و ارشاد عملاً برآورد‌های این سازمان به کل به هم ریخته و لیست فعالیت‌های که دولت سیزدهم در جدول ذیل تبصره سیزده قرار داده بود عملاً زیر سؤال رفته و معلوم نیست وزارت ارشاد دولت چهاردهم می‌خواهد جای آن ۶ هزار میلیارد را جطور جبران کند. آنچه شنیده‌های ما می‌گوید، حتی پرداخت حقوق آبان‌ماه نهادهای زیر مجموعه وزارت ارشاد به مشکل برخورد کرده بود چه برسد به رسیدن بودجه برای انجام فعالیت‌های فرهنگی. آنچه شنیده‌های ما می‌گوید، رسیدن بودجه در ارشاد به سازمان‌های فرهنگی زیر نظر این وزارتخانه باعث شده تا بسیاری بخش‌ها مثل کانون فرهنگی مساجد حقوقی در آبان‌ماه دریافت نکنند و انجمن سینمای جوان و سسازمان‌های ذیل سازمان سینمایی هم با تأخیری بیش از ۱۰ روز پرداختی‌هایشان انجام شده است. اوضاع در باقی بخش‌ها مثل برخی

از خیرگزاری‌های زیر نظر ارشاد و سازمان‌های مربوطه حوزه کتاب هم کم و بیش همین‌طور است. این وضعیت باعث شده تا مدیران برخی از سازمان‌های مربوطه از وضعیت فعلی چنین استنباط کنند که گویا ارشاد تا پایان سال بودجه فرهنگی ندارد و سازمان‌های زیرمجموعه این وزارتخانه باید بی‌خیال فعالیت‌های فرهنگی‌شان بشوند. رسیدن تنها چهل درصد از بودجه تعیین شده به وزارتخانه مذکور باعث شده تا مدیران سازمان‌های فرهنگی سؤالات جدی‌ای در پیرامون مدیریت و دریافت بودجه در این وزارتخانه داشته‌باشند. با تمام این تفاسیر، آنچه از ماجراهای تبصره سیزده باقی می‌ماند تنها سؤال است. سسؤالاتی که حالا درباره سرنوشت برنامه‌هایی مطرح می‌شود که دولت برای آن ۶ هزار میلیارد پیش‌بینی کرده بود حال محل حصول برنامه‌ها به کل زیر سؤال رفته است. حالا باید دید وزارت ارشاد سال آینده هم می‌خواهد از گرفتن رقم حاصل از یک درصد‌های مسئولیت اجتماعی بانک‌ها صرف‌نظر کند یا آن‌ها برنامهریزی جدیدی برای این موضوع خواهد داشت؟

جدول تفصیلی بند (ب) تبصره ۱۳ قانون در سال ۱۴۰۳

هزینه‌کرد یک درصد از هزینه‌های شرکت‌های دولتی موضوع ماده ۵ قانون مدیریت خدمات کشور

شماره طبقه‌بندی دستگاه اجرایی / ردیف	عنوان دستگاه / برنامه	مبلغ (میلیون ریال)
۱	توسعه گردشگری با حفظ چهارچوب منجراهای ارزشی مردم (۱۰۰۰۰۰ میلیارد ریال برای انجام پروژه‌های گردشگری و میراث فرهنگی در حال اتمام)	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۱۳۷۰۶	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری و موزه میراث روستایی و پژوهشکده روستایی	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱	پژوهشگاه میراث فرهنگی و گردشگری و موزه میراث روستایی و پژوهشکده روستایی	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۱۴۰۰۰	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	۶۵,۳۰۰,۰۰۰
۱	تکمیل پروژه‌های نیمه‌تمام عمرانی، فرهنگی، دینی و مذهبی (توزیع بر اساس آیین‌نامه بند (ب) تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۴۰۳)	۱۸,۶۰۰,۰۰۰
۲	حمایت و پشتیبانی از مؤسسات و فعالان قرآنی، فرهنگی، هنری، خانواده و جوانی جمعیت و سایر نهادهای دینی (توزیع بر اساس آیین‌نامه بند (ب) تبصره (۱۳) قانون بودجه سال ۱۴۰۳)	۱۱,۰۰۰,۰۰۰
۳	تقویت و توسعه کمی و کیفی کانون‌های فرهنگی هنری مساجد کشور در راستای مسجد محوری	۲,۰۰۰,۰۰۰
۴	تقویت نهاد کتابخانه‌های عمومی با تأمین کتب کمک آموزشی مناطق محروم	۱,۰۰۰,۰۰۰
۵	ترویج مؤثر جریان کتاب و ترویج کتابخوانی با تقویت و توسعه نمایشگاه‌های استانی و بین‌المللی کتاب	۴,۰۰۰,۰۰۰
۶	راه‌اندازی سامانه‌های رصد، پایش و سنجش مستمر شاخص‌های فرهنگ عمومی، سبک‌زندگی مردم، مرجعیت رسانه‌ای و وضعیت ارتباطات کشور و یازسازی انقلابی ساختار فرهنگی کشور با رویکرد اصلاح ذهنیت، فرهنگ و نرم‌افزار حاکم بر جامعه	۱,۰۰۰,۰۰۰
۷	تولید محتوای فاخر فارسی در فضای مجازی و صیانت و بزرگداشت زبان و ادبیات فارسی در فضای مجازی	۱,۰۰۰,۰۰۰
۸	افزایش کمی و کیفی محتواهای سالم در رسانه‌های نوین اجتماعی و سکوهای نشر محتوای فضای مجازی و تقویت سواد رسانه‌ای - خیرگزاری ایرنا (۲۰۰)، خیرگزاری ایسنا (۳۰۰)، خیرگزاری برنا (۱۰۰)، ایکنا (۱۰۰)، اسپا (۱۰۰)	۳,۳۰۰,۰۰۰
۹	تولید پویانمایی و بازی‌های رایانه‌ای و زنجیره صنایع فرهنگی مرتبط با آن در راستای تقویت باورهای دینی و ملی و پرورش اجتماعی نسل کودک و نوجوان	۴,۰۰۰,۰۰۰
۱۰	تقویت فعالیت‌ها، رویدادها و شاخص‌های فرهنگی مناطق مرزی برای امنیت پایدار فرهنگی شرق و غرب کشور	۳,۰۰۰,۰۰۰
۱۱	راه‌اندازی نهضت ترجمه گسترده کتاب و شعر و ادب فارسی به زبان‌های دیگر	۱,۵۰۰,۰۰۰
۱۲	اقدامات مؤثر برای ترویج مدولباس منطبق با اصالت‌های ایرانی اسلامی و در دسترس شدن آنها و برنامه‌های ایجابی و گفت‌وگو ساز عفاف و حجاب (ستاد هماهنگی فرهنگی و اجتماعی دولت)	۴,۰۰۰,۰۰۰
۱۳	تقویت و توسعه فعالیت‌های هنری مانند تئاتر و موسیقی با رویکرد موضوعات ملی، دینی و انقلابی، حل آسیب‌های اجتماعی، امیدآفرینی، تقویت خانواده، ترویج عفاف و حجاب	۲,۰۰۰,۰۰۰
۱۴	پشتیبانی از طرح‌های حمایتی برای معیشت و مسکن و بیمه هنرمندان	۸,۰۰۰,۰۰۰
۱۵	برنامه‌های بین‌المللی علم و قرآن (پژوهشکده علم و تحول راهبری)	۶۰۰,۰۰۰
۱۶	حمایت از فعالیت‌های موزه موسیقی ایران	۱۰۰,۰۰۰
۱۷	حمایت از طرح‌های پیشرو فرهنگی و توسعه علوم انسانی و بزرگداشت مفاخر ذی‌ربط (خانه اندیشمندان علوم انسانی)	۲۰۰,۰۰۰
۱۱۴۰۰۷	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱	ساماندهی و حمایت از فعالیت‌های فرهنگی، تبلیغی و ترویجی و حمایت از تولید محتوای فرهنگی و هنری در فضای مجازی	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱۱۴۰۲۰	شورای عالی حوزه‌های علمیه	۱,۰۰۰,۰۰۰
۱	حمایت از فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغی ترویجی ستادهای راهبری و کانون‌های تبلیغ حوزه‌های علمیه	۲,۰۰۰,۰۰۰
۲	اجرای طرح امین و طرح هجرت	۸,۰۰۰,۰۰۰
۱۱۴۰۲۵	شورای عالی حوزه علمیه خراسان	۳,۰۰۰,۰۰۰